

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Osavuosisikatsaus 1/2023

Sisällysluettelo

1	Johdanto	2
2	Hyvinvointialueen strategiset tavoitteet ja mittarit	2
2.1	Strategiset tavoitteet ja niiden toteutuminen	3
3	Talousarvion toteutuminen	5
3.1	Käyttötalous	5
3.2	Talousarvion toteutumiseen liittyvät riskit.....	7
3.3	Investoinnit	8
3.4	Rahoitus	10
3.5	Henkilöstö	11
3.6	Riskien hallinta	12
4	Talouden tavoiteohjelma ja sen toteutuminen	13
4.1	Talouden tavoiteohjelma	13
4.2	Tavoiteohjelman toimialukohtainen tarkastelu	14
4.2.1	Yhteiset palvelut	14
4.2.2	Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	16
4.2.3	Ikäihmisten palvelut.....	16
4.2.4	Perhe- ja sosiaalipalvelut	16
4.2.5	Pelastuslaitos	17
5	Toimialueiden tavoitteet ja tunnusluvut.....	18
5.1	Yhteiset palvelut.....	18
5.2	Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	20
5.3	Ikäihmisten palvelut	23
5.4	Perhe- ja sosiaalipalvelut	25
5.5	Ympäristöterveydenhuolto	27
5.6	Pelastuslaitos.....	28
6	Tuloslaskelmat	32

1 Johdanto

Hyvinvointialueen toiminnan ja talouden toteutumista käsitellään kuukausittain raportointijohtoryhmässä ja aluehallituksessa. Lisäksi taloudesta ja sitovien tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsauksilla aluevaltuustolle, aluehallitukselle ja tarkastuslautakunnalle. Osavuosikatsaus laaditaan kolme kertaa vuodessa; tammi-maaliskuun, tammi-kesäkuun ja tammi-syyskuun tiedoilla. Neljäs eli viimeinen raportti on tilinpäätös, joka kattaa koko vuoden seurannan. Aluevaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutumista seurataan osavuosikatsausten yhteydessä ja arvioidaan tilinpäätöksessä.

Talouden tavoiteohjelman toteutumista seurataan myös kuukausittain johtoryhmässä ja aluehallituksessa. Aluevaltuustolle talouden tavoiteohjelman toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsausten yhteydessä.

2 Hyvinvointialueen strategiset tavoitteet ja mittarit

Valtioneuvosto on vahvistanut kansalliset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollolle sekä pelastustoimelle vuosille 2023–2026. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen strategiset tavoitteet ovat linjassa kansallisten tavoitteiden kanssa ja ne on kuvattu kuvassa 1.

Strategiset tavoitteet

1. Toimintamme lähtökohdانا on ennaltaehkäisy sekä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen yhteistyössä asukkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa.
2. Monikanavainen palveluverkkomme vastaa väestön palvelutarvetta.
3. Palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus paranevat.
4. Johtamistamme ja palvelujen kehittämistä ohjaa henkilöstön osallistaminen toiminnan jatkuvaan parantamiseen sekä toimintatapojen yhtenäistämiseen.
5. Huolehdimme henkilöstön riittävydestä, osaamisesta, työhyvinvoinnista ja sitoutuneisuudesta.
6. Toimintamme on tuloksellista, laadukasta ja kustannusvaikuttavaa.
7. Toimintamme on pitkäjänteistä, tulevaisuuteen katsovaa ja päätöksenteko lapsen edun mukaista.

Siun
SOTE

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue | www.siunsote.fi

Kuva 1. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen strategiset tavoitteet

2.1 STRATEGISET TAVOITTEET JA NIIDEN TOTEUTUMINEN

Aluevaltuustoon sitovia tavoitteita ja niistä johdettuja mittareita (taulukko 1.) seurataan joko kuukausittain tai vuositasolla. Mittaristoa käsitellään kuukausittain raportointijohdoryhmässä ja aluehallituksessa. Aluevaltuustolle mittariston toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsausten yhteydessä. Strategiset mittarit on johdettu hyvinvointialuestrategian seitsemästä strategisesta tavoitteesta.

Hyvinvointialueen strategiset tavoitteet	Strateginen mittari	Mittarin tavoite	Mittarin tavoitearvo	Toteuma	Status
Toimintamme lähtökohtana on ennaltaehkäisy sekä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen yhteistyössä asukkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa	Hyte-kerroin	Kasvaa vuoteen 2022 verrattuna	≥ 45		Valmistuu myöhemmin
Monikanavainen palveluverkkomme vastaa väestön palvelutarvetta	Palveluverkkosuunnitelman uudistaminen	Tehty kesäkuun loppuun mennessä, sitä ennen kuukausittaisena tavoitteena 16.7 prosenttiyksikön kasvu	100%	50,0 %	Tavoitteessa
Palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus paranevat	Lakisääteiset hoito- ja palveluajat	Kokonaistaso paranee vuoteen 2022 verrattuna	> 80,0 %	88,8 %	Tavoitteessa
Johtamistamme ja palvelujen kehittämistä ohjaa henkilöstön osallistaminen toiminnan jatkuvaan parantamiseen sekä toimintatapojen yhtenäistämiseen	Tyhy-kyselyn johtamisen mittari	Kokonaistaso paranee vuoteen 2022 verrattuna	Kyllä/ei		Valmistuu myöhemmin
Huolehdimme henkilöstön riittävydestä, osaamisesta, työhyvinvoinnista ja sitoutuneisuudesta	Henkilöstön pitovoima	Vakituisen henkilöstön lähtövaihtuvuus alle tavoitetason	≤ 10 %	8,3%	Tavoitteessa
Huolehdimme henkilöstön riittävydestä, osaamisesta, työhyvinvoinnista ja sitoutuneisuudesta	Työkykyisten päivien määrä / htv2	Kasvaa 4 % vuoteen 2022 verrattuna	> 1 päivää/htv2	11,8 %	Tavoitteessa
Toimintamme on tuloksellista, laadukasta ja kustannusvaikuttavaa.	Vuosikate	Vähintään poistojen suuruinen	≥ 14,4 M€	-4,5 M€	Ei tavoitteessa
Toimintamme on pitkäjänteistä, tulevaisuuteen katsovaa ja päätöksenteko lapsen edun mukaista	Strategisen tavoitteen erillinen laadullinen arviointi	Strateginen tavoite toteutuu	Kyllä/ei		Valmistuu myöhemmin

Taulukko 1. Strategisista tavoitteista johdetut aluevaltuustoon nähden sitovat mittarit hyvinvointialueen tasolla

- 1) Tavoitteenamme on, että toimintamme lähtökohtana on ennaltaehkäisy sekä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen yhteistyössä asukkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Tämä strategisen tavoitteen mittarina käytetään hyte-kerrointa, joka on yksi valtion rahoitukseen vaikuttavista tekijöistä. Mittarin osalta tavoitellaan hyte-kertoimen kasvamista vuoden 2023 rahoituksessa käytetystä tasosta, joka on ollut 43,8. Vuodelle 2023 asetettu tavoite on 45, tätä mittaria on mahdollista seurata kerran vuodessa, joten se valmistuu myöhemmin.
- 2) Tavoitteenamme on, että monikanavainen palveluverkkomme vastaa väestön palvelutarvetta. Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia ja sitä konkretisoivat palveluverkkosuunnitelmat ovat parhaillaan valmistelussa. Palveluverkkosuunnitelma tulee osaltaan vaikuttamaan talouden tavoiteohjelman toteutumiseen. Tämän mittarin osalta tavoitteena on, että suunnitelma hyväksytään aluevaltuustossa kesäkuun 2023 loppuun mennessä. Maaliskuun lopussa vastuuvastuun arvio palveluverkkosuunnitelman valmiusasteesta on 50 %. Palvelustrategian ja palveluverkkosuunnitelman valmistelu etenee tavoitteenmukaisesti.

- 3) Tavoitteenamme on, että palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus paranevat vuoden 2023 aikana. Tähän liittyvän mittarin osalta tavoitellaan hyvinvointialueen lakisääteisten hoito- ja palveluaikojen kokonaistason paranemista vuoteen 2022 verrattuna. Hyvinvointialueetasolla toimialueiden mittareiden keskiarvo on maaliskuun lopussa 88,8 %, joka on tavoitetason 80 % selkeästi yläpuolella eli tämä tavoite on tällä hetkellä toteumassa.
- 4) Tavoitteenamme on, että johtamistamme ja palvelujen kehittämistä ohjaa henkilöstön osallistaminen toiminnan jatkuvaan parantamiseen sekä toimintatapojen yhtenäistämiseen. Tämän tavoitteen mittaamista seurataan kerran vuodessa tyhy-kyselystä saatavalla johtamisen mittarilla, jonka kokonaistason halutaan paranevan vuoteen 2022 verrattuna, joten se valmistuu myöhemmin.
- 5) Tavoitteenamme on, että huolehdimme henkilöstön riittävydestä, osaamisesta, työhyvinvoinnista ja sitoutuneisuudesta. Henkilöstö on organisaation tärkein voimavara ja siksi tätä tavoitetta halutaan seurata kahdella mittarilla. Tavoittelemme henkilöstön pitovoiman kasvattamisesta vuoden 2022 tasosta, mittarin tavoitearvona vakituisen henkilöstön lähtövaihtuvuuden halutaan olla enintään 10. Lisäksi tavoittelemme työkykyisten päivien lisääntymistä neljällä prosentilla. Näitä mittareita on mahdollista tarkastella kuukausittain. Henkilöstöön liittyvien tietojen saatavuutta on alkuvuoden aikana vaikeuttanut henkilöstöhallinnon tietojärjestelmän ohjelmistopäivitys, jossa on esiintynyt sekä järjestelmätoimittajasta että palveluntuottajasta johtuvia ongelmia. Maaliskuun tietojen perusteella näyttää, että vakituisen henkilöstön pitovoima olisi lisääntymässä, koska henkilöstön lähtövaihtuvuus on tavoitteen mukainen. Myös työkykyisten päivien määrä on tavoitteen mukaisesti lisääntymässä, koska sairauspoissaolot näyttäisivät vähentyneen lähes 12 % edellisestä vuodesta.
- 6) Tavoitteenamme on, että toimintamme on tuloksellista, laadukasta ja kustannusvaikuttavaa. Hyvinvointialueen rahoitusmallissa vuosikate on tunnusluku, jonka perusteella tulevien vuosien lainanottovaltuudet määritellään. Ensimmäisen toimintavuotemme tavoitteena on, että vuosikate on vähintään poistojen suuruinen, joka tarkoittaa 14,4 milj. euron tasoa. Tämä taso on mahdollista saavuttaa vasta ylimääräisen kertaerän kohdentumisen myötä, jonka huomioiminen vuoden 2023 talousarviossa vaatii alkuperäisen talousarvion muuttamista. Hyvinvointialue-tasolla tavoitteen toteutumista seurataan tilikauden tulosennusteen perusteella kuukausittain. Ensimmäinen arvio ylimääräisen kertaerän suuruudesta on n. 42 milj. euroa, mutta sen arvioitua suuremmasta määrästä huolimatta talouskehitys näyttää siltä, että asetettu vuosikatetavoite ei ole toteutumassa.
- 7) Tavoitteenamme on, että toimintamme on pitkäjänteistä, tulevaisuuteen katsovaa ja päätöksentekolapsen edun mukaista. Tämän tavoitteen mittaamista kannattaa tehdä ensimmäisenä toimintavuotena erillisellä laadullisella arvioinnilla. Laadullinen arviointi tehdään kerran vuodessa osana tilinpäätöstä.

3 Talousarvion toteutuminen

Talousarvio muodostuu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosasta sekä investointi- ja rahoitusosasta.

Käyttötalousosassa asetetaan palvelutavoitteet sekä budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat menot ja tulot. Investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden kuten rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja kaluston hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulorahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin. Rahoitusosassa osoitetaan yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö.

3.1 KÄYTTÖTALOUS

Talousarvio ja taloussuunnitelma on laadittu tuloslaskelman muotoon (luku 6). Toimialueiden lyhennytyssä tuloslaskelmassa esitetään ulkoiset tulo- ja menoerät (luku 5). Talouden tavoiteohjelmaa käsitellään erikseen luvussa 4.

Valtion rahoitukseen tulleet useat muutokset syksyllä 2022 tekivät talousarvion 2023 laatimisesta haastavaa. Aluevaltuusto hyväksyi valtion päivitettyjen rahoituslaskelmien muutoksien myötä talousarvion kuluvalle vuodelle lopulta 11,9 milj. euroa alijäämäiseksi. Tammikuun 2023 alussa VM julkaisi lopullisen hyvinvointialueiden maksatusaikataulun, jossa Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen rahoitus pieneni vielä 0,9 milj. euroa. Valtion rahoitukseen on tulossa lisäksi ylimääräinen kertaerä, koska kuntien ilmoittamat talousarviotiedot poikkeavat kuntien 2022 tilinpäätöksen ennakkotiedoista valtakunnallisesti noin 600 milj. euroa. Ensimmäinen valtion tekemä arvio kertaerän suuruudesta Siun sotelle on noin 42 milj. euroa. Tuo kertaerä koostuu valtion siirtymätasauksen alenemisesta (85 milj. euroa -> 65 milj. euroa) sekä Pohjois-Karjalan laskennallisesta osuudesta valtion noin 600 milj. euron lisärahoitukseen. Tämä arvio kertaerän suuruudesta tarkentuu vasta syksyllä 2023, joten siitä syystä valtionrahoitukseen ei tehdä talousarviossa vielä virallisia muutoksia. Talousarvioon on tehty tässä vaiheessa ainoastaan kustannusneutraaleja muutoksia toimialueiden välillä, jotka johtuvat pääasiassa talouden tavoiteohjelman tarkemmasta kohdentumisesta.

Kuluvan vuoden talouden ennustamisen haastavuutta on lisännyt lukuisat oman organisaation ulkopuolelta tulevat muutokset tai muutosarviot. Taulukossa 2. on esitetty hyvinvointialueen talousarvion tiedossa olevat talouteen vaikuttavat muutokset eriteltyinä.

milj. euroa	TA 2023	MTA 2023	TPE 2023 (3+9)	Ero rahoituksessa: ennakko vs. päätös	TAO:n toteutuminen virkamiesarvio	Kertakorv aus	Valtionavustus (350M€)	Asumispalvelut	Pelan työaika	Yksityisen sektorin palkkavaikutukset	Muut talousarvion muutokset	Erotus TPE vs MTA, M€
Toimintatuotot	111,2	113,6	116,9	0,0	0,0	0,0	3,3	0,0	0,0	0,0	0,0	3,3
Myyntituotot	32,4	32,1	32,3								0,2	
Maksutuotot	51,0	51,4	51,8								0,4	
Tuet ja avustukset	15,3	17,1	20,4				3,3					3,3
Muut toimintatuotot	12,5	13,0	12,4								-0,6	
Toimintakulut	819,8	822,4	873,5	0,0	3,0	0,0	0,0	18,0	0,8	5,0	24,3	51,1
Henkilöstökulut	448,0	444,5	445,1						0,8	5,0	-5,2	0,6
Palvelujen ostot	252,7	263,9	312,6		3,0			18,0			27,7	48,7
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	58,6	57,3	60,0								2,7	2,7
Avustukset	17,4	14,6	14,7								0,1	
Muut toimintakulut	43,1	42,1	41,1								-1,0	
Toimintakate	-708,6	-708,8	-756,6	0,0	-3,0	0,0	3,3	-18,0	-0,8	-5,0	-24,3	-47,8
Valtion rahoitus	713,5	713,5	754,6	-0,9		42,0						41,2
Rahoitustuotot ja -kulut	-2,7	-2,5	-2,5									
Vuosikate	2,2	2,2	-4,5	-0,9	-3,0	42,0	3,3	-18,0	-0,8	-5,0	-24,3	-6,6
Poistot ja arvonalentumiset	14,4	14,4	14,4									
Tilikauden tulos	-12,2	-12,2	-18,9	-0,9	-3,0	42,0	3,3	-18,0	-0,8	-5,0	-24,3	-6,6
Poistoeron muutos	0,3	0,3	0,3									
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-11,9	-11,9	-18,5	-0,9	-3,0	42,0	3,3	-18,0	-0,8	-5,0	-24,3	-6,6

Taulukko 2. Tilinpäätösennuste sekä ennusteeseen vaikuttavat muutostekijät eriteltyinä

Maaliskuun tulosenuste on laadittu tiedossa olevien talousarviomuutostekijöiden sekä alkuvuoden toteuman perusteella. Muutetussa talousarviossa on toimintatuloissa (tuet ja avustukset) huomioitu 0,3 milj. euron vuoden 2022 hyvinvointialuevalmisteluun liittyvän määrärahan siirtyminen kuluvalle vuodelle sekä noin 1,5 milj. euron ICT-hankerahan vastaava siirtyminen.

Tulosenusteeseen vaikuttaviin muutostekijöihin liittyen valtio on myöntänyt hyvinvointialueille 350 milj. euroa erillistä valtionavustusta toiminnan vakiinnuttamiseen. Pohjois-Karjalan osuus tästä valtionavustuksesta on 10,6 milj. euroa, jota on mahdollista käyttää vuoden 2025 loppuun saakka. Vuodelle 2023 tästä erästä on ennusteessa huomioitu noin kolmasosa eli 3,3 milj. euroa. Muilta osin toimintatuotoissa ei ole merkittäviä muutoksia tiedossa.

Valtionrahoituksessa on huomioitu lopullisen rahoituspäätöksen 0,9 milj. euron vähenemä sekä n. 42 milj. euron ylimääräisen kertaerän ensimmäinen tiedossa oleva arvio rahoituksen lisääntymisestä.

Muutetussa talousarviossa toimintakuluissa on tehty kustannusneutraaleja tiedossa olevia muutoksia kuluerien välillä sekä tarkennettu talouden tavoiteohjelman kohdentamista. Tulosenusteeseen vaikuttavien toimintakulujen muutostekijöiden suhteen merkittävin yksittäinen talouteen vaikuttava tekijä on yksityisten palvelutuottajien hoiva-asumiseen tekemät hintojen korotukset, joiden kustannusvaikutusten arvioidaan olevan vähintään 18 milj. euron luokkaa. Kokonaisuutena palvelujen ostojen arvioidaan ylittävän alkuperäinen talousarvio noin 60 milj. euroa ja muutettu talousarvio puolestaan olisi ylityksessä noin 49 milj. euroa. Tämä ylitys koostuu yksityisten palvelutuottajien hintojen korotuksesta, talouden tavoiteohjelman palvelujen ostoihin arvioidusta noin 3 milj. euron haasteesta sekä lähes 28 milj. euron muusta ylityksestä. Palvelujen ostojen alkuperäinen talousarvio on noin 40 milj. euroa edellisvuoden toteumaa pienempi, joten ilman merkittäviä toimenpiteitä tai muutoksia toiminnassa palvelujen ostojen liian tavoitteellinen talousarvio tulee ylittymään merkittävästi.

Henkilöstökuluihin on tulossa ylimääräistä kasvupainetta arviolta noin 5 milj. euroa vientialojen palkankorotusten myötä, koska hyvinvointialueiden työntekijöiden palkkaratkaisu oli osittain kytketty vientialojen palkkaratkaisuun.

Lisäksi pelastuslaitoksen työaikaneuvottelut poikkeusluvan mukaisesta työajasta ovat tuomassa noin 0,8 milj. euron ylimääräisen kustannusvaikutuksen talousarvioon nähden. Henkilöstön saatavuus on tällä hetkellä organisaation suurin haaste ja henkilöstökulujen alkuvuoden kehityksen perusteella näyttää, että muilta osin henkilöstökulut tulisivat alittumaan noin 5 milj. euroa. Kokonaisuutena henkilöstökulujen arvioidaan toteutuvan talousarvion mukaisesti. Lomapalkkavelan kasvua henkilöstökuluissa arvioidaan olevan noin 2 milj. euroa.

Materiaaliostoissa alkuperäinen talousarvio näyttäisi osoittautuvan myös liian tavoitteelliseksi ja ylitystä tässä kulueräkokonaisuudessa arvioidaan tulevan vajaa 3 milj. euroa. Avustuksista siirtymä palvelujen ostoissa oleviin palveluseteleihin on vajaa 3 milj. euroa, muilta osin avustukset ovat toteutumassa suunnitelman mukaisesti. Muissa toimintatuotoissa hyvinvointialueelle siirtyneet asumisen vuokratulot ja sitä kautta myös tulot ovat jäämässä hiukan arvioidusta.

Kun tiedossa olevat arviot sekä tulo- että menopuolen merkittävimmistä tekijöistä huomioidaan, hyvinvointialueen kuluva vuosi on muodostumassa alijäämäiseksi parhaillaan toteutuksessa olevasta talouden tavoiteohjelmasta huolimatta. Ensimmäisen osavuosikatsauksen tietojen perusteella laaditun tuloslaskelmaennusteen mukaan kuluva vuosi olisi päätymässä noin 18,5 milj. euroa alijäämäiseksi.

Aluehallituksen hyväksymän talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaan talouden toteutumista on arvioitava kokonaisuutena ja aluehallitukselle laaditaan tulosenuste sekä katsaus strategisten mittareiden ja talouden tavoiteohjelman toteutuksesta kuukausiraportoinnin yhteydessä. Mikäli talousarvio uhkaa ylittyä, on ryhdyttävä toimenpiteisiin talousarviossa pysymiseksi. Aluehallitus päätti nimetä erillisen taloustyöryhmän maaliskuun kokouksessaan, jonka tehtävänä on yhteistyössä linjata, ohjata ja seurata hyvinvointialueen talouden johtamista ja tukea talousasioihin liittyvää valmistelua.

Taloustyöryhmä keskittyi ensimmäisessä kokouksessaan yhteisen tilannekuvan ja talustilanteen tasapainottamisen korjausliikkeiden pohtimiseen, johon kuuluvat tärkeänä osana henkilöstön osallistaminen sekä laadukas ja oikea-aikainen viestintä. Seuraavaksi taloustyöryhmä pyrkii laatimaan pidemmän aikavälin tilannekuvan vuoteen 2026 saakka, koska siihen mennessä on hyvinvointialueen talous oltava viimeistään tasapainossa. On tärkeä löytää toteutettavissa olevat realistiset keinot strategisten riskien välttämiseksi ja sitä kautta strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

3.2 TALOUSARVION TOTEUTUMISEEN LIITTYVÄT RISKIT

TA23-kirjassa on nostettu esille talousarvion toteutumiseen liittyviä riskejä. Rahoituslain muutokseen liittyvä riski ei ole toteutumassa, koska ylimääräinen kertaerä kuntien tilinpäätöstietojen perusteella tullaan maksamaan siten, että se kohdistuu vuodelle 2023.

Inflaation tarkistamiseen liittyvä riski puolestaan on toteutumassa. Isojen hoivapalveluyritysten hintojen korotukset ylittävät talousarviovaraukset vähintään 18 milj. eurolla ikäihmisten palveluissa. Myös muilla palveluja tuottavilla toimialueilla on havaittavissa vastaavaa talousongelmaa, tosin pienemmässä mittakaavassa. Tähän liittyvät eurovaikutukset tarkentuvat kuluvan vuoden edetessä, nyt nämä arviot on pyritty huomioimaan talousarvion muissa ylityksissä.

Pelastuslaitoksen työaikaneuvotteluihin poikkeusluvan mukaisesta työajasta liittyvä riski on toteutumassa. TA23-kirjassa riskin arvioitiin olevan jopa 1,2 milj. euroa, tällä hetkellä näyttää, että kustannusvaikutus tulisi olemaan noin 0,8 milj. euroa.

Talouden tavoiteohjelman toteuttamien etenee pääosin suunnitellusti. Tavoiteohjelmaan liittyvä palveluverkon päivittäminen ja mahdolliset organisaatiomuutokset eivät ole vielä valmistuneet, joten tähän liittyvä riski on vaarassa toteutua.

Henkilöstön sairauspoissaolojen kehitys on kuluvan alkuvuoden aikana toteutunut tavoitteen suuntaisesti, mikä toivottavasti näkyy myös kuormittuneisuuden vähenemisenä. Henkilöstön saatavuuteen liittyvät haasteet puolestaan ovat edelleen olemassa, joten tähän kokonaisuuteen liittyvien riskien toteutuminen on edelleen todennäköistä. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen on varmistettava, että palkkaustaso on kilpailukykyinen yhteistoiminta-alueen sisällä ja laajemminkin, koska se vaikuttaa osaltaan osaavan ja ammattitaitoisen henkilökunnan saatavuuteen ja tällä on heijastusvaikutusta myös nykyisen henkilöstön pitovoimaan.

3.3 INVESTOINNIT

Vuosien 2023–26 investointisuunnitelma piti poikkeuksellisesti toimittaa ministeriöille syyskuun 2022 loppuun mennessä. Aluevaltuusto käsitteli ja hyväksyi ministeriöihin toimitetun investointisuunnitelman 27.9.2022 kokouksessaan. STM puolestaan ilmoitti ministeriöihin lähetetyn Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen investointisuunnitelman hyväksymisestä 22.11.2022. Taulukossa 3. näkyy kuluvan vuoden investointien toteutuminen.

Investointisuunnitelma 2023-2026 (1000 €)	Talousarvio 2023	Toteuma 1-3/2023	Talousarvion toteuma%
Pysyvät vastaavat	25 518	3 549	13,9
Rakennukset	17 840	3 000	16,8
<i>Sosiaali- ja terveydenhuolto</i>	17 840	3 000	16,8
E-hanke	14 750	2 468	16,7
Muut rakennushankkeet	3 090	532	17,2
<i>Pelastustoimi</i>	0	0	
Laite- ja kalustohankinnat	5 458	0	
<i>Sosiaali- ja terveydenhuolto</i>	4 238	0	
E-hankkeen laitteet ja kalusto	259	0	
Vuokraohteiden kalusteet	1 054	0	
Muut laitteet ja kalustot	2 924	0	
<i>Pelastustoimi</i>	1 220	0	
Pelastustoimi	500	0	
Ensihoitopalvelut	720	0	
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	2 220	0	
<i>Sosiaali- ja terveydenhuolto</i>	2 220	0	
Sosiaalihuollon lakisääteiset muutokset	736	0	
Muut ICT investoinnit	1 484	0	
<i>Pelastustoimi</i>	0	0	
Muut investoinnit	0	549	
Investointituet	350	0	

Taulukko 3. Hyvinvointialueen investointisuunnitelman toteutuminen

Vuosien 2023–26 investointisuunnitelman rakennushankkeista E-hankkeen kokonaiskustannusarvio on noin 69,7 milj. euroa sisältäen toimintavarustuksen. Vuoden 2023 budjetti on vajaa 14,8 milj. euroa, josta maaliskuun lopussa on toteutunut n. 2,5 milj. euroa (16,7 %). E-hanke kokonaisuudessaan on vaarassa ylittää indeksillä korjatun budjetin n. 1,5 milj. eurolla, mikä tarkoittaa erityistä tarveharkintaa hankkeen etenemisessä, jotta hanke toteutuu hyväksytyjen suunnitelmien mukaisesti. E-hanke kokonaisuudessaan valmistuu keväällä 2026.

Muista rakennushankkeista Tikkamäelle G-siiven pohjakerrokseen rakennettavan päihdelääketieteen yksikön rakennustyöt ovat käynnissä ja kohde valmistuu 31.8.2023. Kustannusarvio hankkeelle kokonaisuudessaan on 3,0 milj. euroa, josta kuluvan vuoden osuus on 2,4 milj. euroa. Honkalammen A-talon muutostyöt käynnistyivät helmikuussa 2023. Tiloihin tehdään toimisto- ja työtiloja sekä loppuosa vanhasta ravintokeskuksesta puretaan. Tilat valmistuvat syyskuussa 2023. Budjetti vuodelle 2023 on 0,7 milj. euroa, josta on toteutunut vajaa 0,1 milj. euroa (6,9 %).

Kokonaisuudessaan hyvinvointialueen rakennusinvestoinneista on toteutunut ensimmäisellä kvartaalilla noin 3,0 milj. euroa (16,8 %). Laite- ja ICT-investoinnit ovat vasta hankintavaiheessa eikä toteumatietoja siltä osin ole. Muissa investoinneissa näkyy 0,5 milj. euron sijoitus Islabin peruspääomaan, koska vuoden 2022 lopussa purkautuneen liikelaitoskuntayhtymän toiminta siirtyi uuteen hyvinvointiyhtymään.

Investointeja vastaavat sopimuskohteet ovat toteutuneet investointisuunnitelman mukaisesti. Lieksan kaupunki on kilpailuttanut vuokranantajan taseeseen rakennettavan sote-aseman Siun soten käyttöön ja valitun toimijan kanssa on aloitettu toteutussuunnittelu. Asiasta on Lieksan kaupunginvaltuuston päätös 27.2.2023, josta tieto on saapunut myös hyvinvointialueen kirjaamoon. Hanke etenee toteutusaikataulun mukaisesti ja valmistuu 2024 vuoden loppuun. Lieksan sote-aseman kustannuksen pysyvät aiemmin laaditun kustannusarvion sisällä.

Outokummun sote- ja pelastusasema ovat edenneet rakentamisvaiheeseen ja kohteet valmistuvat suunnitellusti marraskuulle 2024. Outokumpuun on rakenteilla myös uusi asumisyksikkö, jonka on määrä valmistua kesäkuulle 2024. Asumisyksiköitä on rakenteilla Outokummun lisäksi Polvijärvelle sekä Liperiin. Polvijärven kohteen on määrä valmistua maaliskuulle 2024 ja Liperin uudisrakennus valmistuu lokakuussa 2023. Nurmekseen on suunnitteilla Kotirinteen asumisyksikkö, johon siirtyy Kuusikummun asumisyksikön toiminta. Kohde on suunniteltu toteutettavan 2023–2024 aikana. Kotirinne toteutetaan olemassa olevaan kaupungin omistamaan kiinteistöön muutostyönä.

3.4 RAHOITUS

Hyvinvointialueen maksuvalmius on ollut alkuvuodesta hyvällä tasolla, koska valtionrahoituksen maksuaikataulu on alkuvuosipainotteinen. Edellisen vuoden kuntayhtymän alijäämien maksuaikataulu on sovittu jäsenkuntien kanssa kesäkauden jälkeen, joten maksuvalmiuden oletetaan pysyvän hyvällä tasolla myös tulevana kuukausina. Tytäryhtiöiden konsernitililimiittien määrittely vastaamaan parin kuukauden liikevaihtoa on mahdollistanut yhtiöiden toiminnan turvaamisen maksuvalmiuden näkökulmasta myös hyvinvointialueen toiminnan aikana.

Hyvinvointialueen kuluvan vuoden talousarviossa on merkitty otettavaksi uutta pitkäaikaista lainaa 25,5 milj. euroa ja lyhennettäväksi vanhoja lainoja 14,5 milj. euroa. Nettolainanotoksi muodostuu näin ollen 11,0 milj. euroa. Pitkäaikaisten lainojen lisäyksen on suunniteltu kohdistuvan pääasiassa E-hankkeeseen. Pitkäaikaisen lainan kilpailutus on tarkoitus tehdä syksyllä 2023.

Parhaillaan on talousyksikössä valmistelussa maksuliikenteen kilpailutuksen määrittelyvaihe. Nykyinen maksuliikennesopimus päättyy kuluvan vuoden lopussa. Korkomarkkinoilla on tapahtunut merkittävä muutos edellisestä vuodesta, kun pitkään jatkunut negatiivisten korkojen aika on normalisoitunut. Tällä hetkellä keskustellaan useiden rahoituslaitosten kanssa siitä, minkälaisia mahdollisuuksia on hyödyntää hyvinvointialueen hyvä maksuvalmiustilanne taloudellisesti. Korkokustannusten merkittävä nousu asettaa paineita myös korkokulujen hallintaan. Siihen pyritään edelleen varautumaan riittäväillä korkosuojauksilla.

Hyvinvointialueen pitkäaikaisten lainojen kokonaismäärä maaliskuun lopussa oli 178,4 milj. euroa, mikä on noin 20 % hyvinvointialueen toimintakulujen ennusteesta. Konsernitilillä lainojen kokonaismäärä puolestaan on 200,6 milj. euroa.

3.5 HENKILÖSTÖ

Laadukkaiden ja riittävien sote-palvelujen saatavuus edellyttää osaavaa henkilöstöä. Sote-henkilöstön riittävyys ja saatavuus ovat heikentyneet merkittävästi viime vuosina koko maassa, niin myös Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella. Lääkäreiden saatavuus on ollut jo pitkään haaste valtakunnan tasoisesti. Parin viimeisen vuoden aikana myös hoitohenkilöstön saatavuus on heikentynyt merkittävästi ja haasteita on myös useiden muiden henkilöstöryhmien saatavuudessa. Taulukossa 4. on kuvattu henkilöstömäärän kehitys toimialueittain vuosien 2021–2023 aikana. Henkilöstömäärä oli 31.3.2023 tilanteessa 7 039 henkilöä, kun se edellisenä vuonna samaan aikaan oli 6 753. Henkilöstömäärän kasvu johtuu opiskeluhuollon henkilöstön siirtymisestä hyvinvointialueelle sekä henkilöstömitoitusten kasvusta sosiaalipalveluissa. Yhteisistä palveluista siirrettiin osa varahenkilöstöstä eli pitkät sijaiset toimialueille, mikä osaltaan lisää palvelutuotannon toimialueiden henkilöstömääriä ja näkyy yhteisten palvelujen henkilöstömäärän laskuna.

Toimialue	1.1.-31.3.2023	2022	2021	Muutos 2021 - 2023
Ikäihmisten palvelut	2139	1903	1808	18,3 %
Perhe ja sosiaalipalvelut	988	903	859	15,1 %
Terveys ja sairaanhoitopalvel	2649	2536	2582	2,6 %
Yhteiset palvelut	860	1192	1155	-25,6 %
Ympäristöterveydenhuolto	55	53	53	4,5 %
Pelastuslaitos	335	331	317	5,5 %
Yhteensä:	7027*	6918	6774	3,7 %

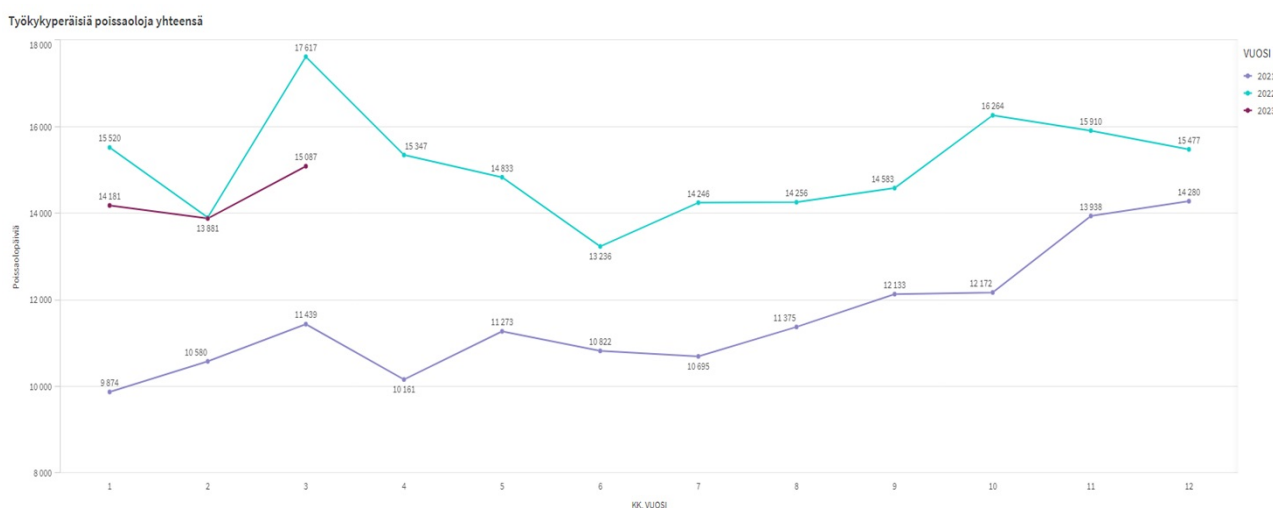
*vuoden 2023 summiin liittyy epävarmuutta hr-järjestelmän haasteista johtuen

Taulukko 4. Henkilöstömäärän kehitys toimialueittain vv. 2021–2023

Tavoite on, että palkkaharmonisaatiota koskevat neuvottelut keskustasolla päättyvät tämän kevään aikana. Työnantajan edustaja on pysynyt kannassaan, jonka mukaan palkkaharmonisaation kesto on voinut olla neljä vuotta yksi kuukausi. Järjestöjen näkemys 25.4.2023 tilanteessa on se, että harmonisaatio olisi tullut tehdä 3 vuoden 8 kuukauden kuluessa. Työnantajan lopullinen kanta on ilmoitettu järjestöille. Asiasta laadittaneen erimielinen pöytäkirja, joka lähetetään työnantajan edustajalle kommentoitavaksi.

Työnantajamaineen ja työntekijäkokemukseen liittyvien asioiden kehittäminen on olennaisen tärkeää henkilöstön veto- ja pitovoiman kannalta. Siun Soten johtamisvalmennus on jatkunut tämän vuoden puolella ja sen ensimmäinen jakso päättyy huhtikuun lopussa. Valmennuksia on päätetty jatkaa kesälomien jälkeen. Rekrytoinnissa on panostettu alkuvuonna kesäsijaisten rekrytointiin. Markkinointia on toteutettu monikanavaisesti (lehtimainokset, sähköiset taulut, some). Opiskelijoiden kesäkampanja toteutetaan huhtikuussa somessa. Lisäksi on toteutettu live-tapaamisia opiskelijoiden kanssa sekä osallistuttu Pestuu-maakunnalliselle rekrytointikiertueelle. Esihenkilöitä on muistutettu kontaktoimaan eläkeläisiä. Kesätöitä hakeneisiin on pidetty aktiivisesti yhteyttä.

Olellisen tärkeä asia on huolehtia henkilöstön työkyvystä. Hyvinvointialueen strateginen tavoite on lisätä työkykyisten päivien määrää 4 prosenttia vuoteen 2022 verrattuna ja alkuvuosi on ollut tämän asian suhteen positiivinen. (Kaavio 1.) Työkykyiset päivät ovat lisääntyneet verrattuna viime vuoden tammi-maaliskuun tarkastelujaksoon ja myös työkykyperäisten poissaolojen kokonaismäärä on laskenut vuoden 2022 tasosta. Suurin asiaan vaikuttava tekijä on koronaepidemian laantuminen lähes täysin. Tällä hetkellä voidaan kiinnittää huomiota vahvemmin poissaolojen ehkäisyyn ja keskittyä laadukkaaseen henkilöstöjohtamiseen ja työkykyjohtamiseen. Hyvinvointialueella on käytössä varhaisen välittämisen malli sekä muita työkykyjohtamisen malleja, kuten korvaavan työn malli ja mielen tuki- malli. Näiden tunnettuus on esihenkilöiden keskuudessa keskimäärin hyvä. Korvaavan työn (Sisu-työ) käyttö on ollut vuoden 2023 alusta aktiivisempaa edellisvuoteen verrattuna.

Kaavio 1. Työkykyisten poissaolojen kokonaismäärä.

Henkilöstösuunnittelussa on otettu vuoden alussa käyttöön työterveyslaitoksen kehittämä kuormitusmittari. Se näyttää työvuorosuunnittelun kuormittavuustilanteen yksilötasolla. Työkalu on erinomainen tuki työhyvinvoinnin parantamisen kokonaisuudessa. Oletettavaa on, että se osaltaan auttaa työkykyisten päivien lisäämisessä.

3.6 RISKIEN HALLINTA

Kuntayhtymän tilinpäätökseen liittyen toimialuejohtajat päivittivät riskikartoituksen alkuvuodesta. Riskikartoitusta ei ole tämän jälkeen päivitetty, ja osavuosikatsauksen riskienhallinnan katsaus perustuukin em. raporttiin.

Hyvinvointialueen merkittävin riski on tällä hetkellä riittävän henkilökunnan saatavuus. Henkilöstöpula vaikeuttaa merkittävästi kesäajan sijaisjärjestelyjä. Henkilökunnan saatavuus on valtakunnallinen ilmiö, eikä siihen ole nopeita ratkaisuja näköpiirissä. Henkilöstöä rekrytoidaan suoraan ja vuokravälitysyriyksen kautta, mutta tarvetta vastaavaa määrää ei näin saada. Henkilöstön saatavuutta edistetään mm. toimenpiteillä työnantajan maineen

vahvistamiseksi sekä työolosuhteiden ja henkilöstöjohtamisen kehittämiseksi. Kesääjaksi jatketaan joitakin määräaikaaisesti käytössä olleita erillisisaratkaisuja ja otetaan harkitusti uusia käyttöön. Vuosilomien siirto on rajallinen toimenpide tämän riskin hallinnassa.

Toinen merkittävä riski on alijäämäisen talouden seurannaisvaikutukset, joista arviointimenettelyyn joutumisen vaara ja lainanottovaltuuden supistuminen ovat laajakantoisimmat. Hyvinvointialueen saama rahoituksen määrä on kuluihin nähden niukka, ja ennuste tilikaudesta on alijäämäinen. Tilanteen korjaamiseksi hyvinvointialueella on tehty talouden tavoiteohjelma, jolla kulukehitystä pyritään hillitsemään. Tästä tarkemmin taloutta koskevassa osiossa luvussa 4. Häiriötilanteisiin liittyvän riskin hallinnassa eri varautumisen toimenpiteet omalla alueella, yhteistoiminta-alueella ja valtakunnallisesti huomioivat eri keinoja ennakoivammin kuin ennen koronaepidemiaa ja yleisen turvallisuustilanteen muuttumista. Varsinkin kyberturvallisuuden osalta seurantaa ja toimenpiteitä on vahvistettu. Hyvinvointialueelle siirryttäessä tehdyt ohjelmistovaihdot eivät ole kaikilta osin toteutuneet suunnitellusti, ja korjaustoimista neuvotellaan eri osapuolten kesken.

Tytäryhtiössä omistajien ratkaisut palvelujen käytössä ja palveluverkon muutoksissa aiheuttavat toiminnallisen riskin. Tähän liittyy epävarmuutta, joihin yhtiöillä on rajallinen mahdollisuus vaikuttaa. Siun työterveydessä haasteet pätevyysvaatimukset täyttävästä henkilökunnasta on riski, jota yritetään pienentää aktiivisella rekrytoinnilla. Polkka Oy:llä 14 eri organisaation organisaatiokulttuurin yhdistäminen ei ole edennyt suunnitellusti, mikä on aiheuttanut mm. avainhenkilöiden kuormittumista. Laitoshuollon ja ravintopalvelujen kustannuskehityksen hallinta talouden tavoiteohjelman mukaisesti edellyttää sitä, että palveluverkkoa voidaan rationalisoida.

Aluehallitus hyväksyi § 14/26.1.2023 hyvinvointialueen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen, jonka mukaisesti riskejä arvioidaan. Uutena elementtinä aikaisempaan ohjeistukseen on riskienhallinnan taso, onko se riittävää, tarvitaanko lisätoimenpiteitä vai onko riskienhallinta riittämätöntä. Riskiarviot on kartoitettava vähintään kaksi kertaa vuodessa ja raportoitava niistä hyvinvointialuejohtajalle.

4 Talouden tavoiteohjelma ja sen toteutuminen

4.1 TALouden TAVOITEOHJELMA

Talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden mukaan talouden tavoiteohjelman perusajatuksena on, että siitä valmistellaan jatkuva organisaation toiminnan- ja talouden ohjauksen työkalu, jonka avulla seurataan toiminnallisen uudistamisen taloudellisia vaikutuksia viiden vuoden periodilla. Ensimmäinen talouden

tavoiteohjelma ulottuu siten vuoteen 2027 saakka, jossa ensimmäisen vuoden sopeuttamistavoite (26 milj. euroa) on niin merkittävä, että sen toteuttamiseksi tarvitaan koko organisaatorakenteen ja palveluverkon tarkastelua.

Vuoden 2023 taloudellisen tavoitteen saavuttaminen tarkoittaa 3,1 % toimintakulujen säästötavoitetta tai vastaavasti toimintatuottojen lisääntymistä. Talouden tavoiteohjelman toteutumista seurataan sen valmistumisen jälkeen kuukausittain johtoryhmässä sekä aluehallituksessa. Aluevaltuustolle tavoiteohjelman toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsausten yhteydessä.

Ensimmäisen kvartaalin perusteella tehty tarkastelu osoittaa, että talouden tavoiteohjelmasta (taulukko 5.) on toimialuejohtajien mukaan toteutumassa 24,1 milj. euroa (93 %). Epävarmoja tai aloittamatta olevia toimenpiteitä on 1,9 milj. euroa (7,5 %). Tulostenusteessa on arvioitu varovaisuuden periaatteella, että noin 3 milj. euroa talouden tavoiteohjelmasta jäisi toteutumatta, koska kaikki Toteutuu-kohtaan kirjatut eivät ole vielä toteutuneet tammi-maaliskuun aikana.

19.4.2023 Toimialue	Aloittamatta	Toteutuu osittain	Toteutuu	Toteutunut	Yhteensä	Alkup. Tavoite	Toteutuu	Toteuma %	Ero M€
10 Perhe- ja sosiaalipalvelut	0,6	2,4	0,4	0,3	3,8	3,8	3,2	83 %	-0,6
20 Ikäihmisten palvelut	0,6		4,5	0,2	5,3	5,3	4,7	89 %	-0,6
30 Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	0,7	0,5	3,8	4,3	9,2	9,2	8,5	92 %	-0,7
70 Pelastuslaitos			0,3	0,1	0,4	0,5	0,4	74 %	-0,1
90 Yhteiset palvelut yhteensä	0,0	1,4	5,5	0,5	7,3	7,1	7,3	103 %	0,2
92 Hallintopalvelut		0,6	0,3		0,9	2,0	0,9	42 %	-1,2
94 Henkilöstöpalvelut			1,6		1,6	1,5	1,6	108 %	0,1
95 Strategia- ja konsernipalvelut			0,3		0,3	0,3	0,3	100 %	0,0
96 Talouspalvelut		0,8	3,0	0,2	4,1	2,8	4,1	144 %	1,2
99 Hyvinvointialueen hallinto			0,2	0,3	0,5	0,45	0,50	111 %	0,1
Kaikki yhteensä	1,9	4,2	14,6	5,3	26,1	26,0	24,1	93 %	-1,8
	7,5 %	16,2 %	56,0 %	20,4 %	100,0 %				

Taulukko 5. Talouden tavoiteohjelman toteutuminen toimialueittain

4.2 TAVOITEOHJELMAN TOIMIAELUKOHTAINEN TARKASTELU

4.2.1 Yhteiset palvelut

Yhteisten palvelujen talouden tavoiteohjelmassa tavoitellaan 7,1 milj. euron toiminnan tehostamista talousarvioon nähden. Tämän hetken arvioiden mukaan tavoiteohjelma olisi toteutumassa vähintään 7,3 milj. euron suuruisena (103 %).

Hallintopalvelut

Hallintopalveluihin kohdistetusta noin 2,0 milj. euron tavoiteohjelmasta on toteutumassa noin 0,9 milj. euroa. Laitoshuollon- ja ateriapalvelujen oston runsaan miljoonan euron kulujen alentamistavoite ei pääasiassa ole toteutumassa. Tämä edellyttäisi muutoksia palveluverkossa, joita ei ole voitu lähteä tekemään. Hallinnon tavoiteohjelmaan sisältyi esitys lisätä keskitettyä tukipalveluresurssia organisaation eri tehtävissä, millä olisi

vapautettu sote-ammattilaisia varsinaiseen tehtäväänsä ja tämän myötä olisi tavoitteellisesti voitu vähentää sijaisten käyttöä. Tavoitteesta on voitu toteuttaa HR:n tuella vain noin 1/3, henkilöstöjärjestelyjen ketjua ei ole saatu vietyä kaikissa kohteissa loppuun niin, että tehtävien ketjuttaminen suunnitelmallisesti olisi realisoitunut. Tavoiteohjelman muut kohdat ovat pitkälti hallintopalvelujen työnjohdon alla ja ovat toteutumassa. Hallintopalvelujen tavoiteohjelman toteutumaton osa kompensoituu tämän hetken tiedon mukaan muualla yhteisissä palveluissa.

Mahdollisesti toteuttamatta jäävien tai siirtyvien toimenpiteiden tilalle on etsitty ja tullaan etsimään korvaavia toimenpiteitä toimialuejohtajan johdolla.

Henkilöstöpalvelut

Henkilöstöpalveluihin kohdistettu noin 1,5 milj. euron tavoite toteutuu suunnitelman mukaisesti.

Strategia- ja konsernipalvelut

Strategia- ja konsernipalvelujen toimintaa ohjaa hallintosäännössä määrättyjen tehtävien toteuttaminen mm. osallisuusvaliokunnan, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan sekä tulevaisuuslautakunnan valmistelu ja päätösten toimeenpano sekä kehittämissyksikön hanketoiminta. Keskeinen valmistelutehtävä täällä hetkellä on palvelustrategian ja -verkon muutosten valmistelu ja kansalaisten sekä sidosryhmien osallistaminen valmistelutyöhön. Kehittämissyksikön toimintaa ja taloutta ohjaavat eri hankkeiden rahoituspäätökset. Talouden tavoiteohjelmassa asetettua tavoitetta ei strategia- ja konsernipalveluissa ole mahdollista saavuttaa kuluja leikkaamalla, mutta yksikön toiminta tuottaa kehittämishankkeiden avulla toimialueille runsaasti konkreettisia kehittämistoimenpiteitä ja resursseja, jotka mahdollistavat säästöjen syntymistä toimialueilla. Hankkeilla rahoitetaan mm. tietojärjestelmien käyttöönottoja, henkilöstön kehittämistä ja palvelujen muutoksia, jotka ovat välttämättömiä ja muutoin olisivat rasittamassa eri toimialueiden taloutta. Näin ollen strategia- ja konsernipalveluihin kohdistettu noin 0,3 milj. euron tavoite on toteutumassa suunnitelman mukaisesti.

Talouspalvelut

Talouspalvelujen talouden tavoiteohjelman laskennallinen tavoite on 2,8 milj. euroa. Talouspalveluissa ei ole toteutumatta jääviä toimenpiteitä. Tällä hetkellä epävarmuutta on toimitilojen käytön tehostamisessa sekä ulkopuolisten vuokratilojen vähentämistavoitteessa, joista noin 25 % on toteutumassa. Tämän tavoitteen tilalle on etsitty ja tullaan etsimään korvaavia toimenpiteitä. Lisäksi vuodelta 2022 on hyvinvointialueen ICT-valmistelusta siirtynyt tuloja noin 1,5 milj. euroa digipalveluihin. Parhaillaan selvitetään usean rahoituslaitoksen kanssa siitä, minkälaisia mahdollisuuksia on hyödyntää hyvinvointialueen hyvä maksuvalmiustilanne talletuskorkojen avulla taloudellisesti. Kokonaisuutena talouspalvelujen tavoiteohjelman arvioidaan tällä hetkellä toteutuvan 4,1 milj. euron suuruisena (144 %).

Hyvinvointialueen hallinto

Hyvinvointialueen hallinnon talouden tavoiteohjelman laskennallinen tavoite on 0,5 milj. euroa. Tämä toteutetaan siten, että markkinointibudjettia pienennetään kuluvalle vuodelle, hoitotyönjohtajan palkkaaminen ei toteudu ja hyvinvointialueen valmistelusta siirtyy tuloja vuodelta 2022 0,3 milj. euroa kuluvalle vuodelle.

4.2.2 Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

Tavoiteohjelman (9,2 milj. euron) sopeutukset toteutuvat budjettitekhnisten muutosten osalta sekä rekrytointien viivästyttämisen/toteuttamisen osalta.

Suunterveydenhuollossa toimintaa on saatu omaksi toiminnaksi suunnitellusti ja silmätautien palveluseleleitä ei myönnetä liittyen palvelun ulkoistukseen. Palveluverkkoa koskevat muutokset (0,4 milj. euroa) odottavat päätöksiä. Ongelmia toteutumisessa on aineiden ja tarvikkeiden osalta, lääkkeissä, asiakasmaksuissa ja laboratoriotutkimuksissa.

Myyntituotoissa alkuperäiseen tavoitteeseen verrattuna ollaan pääsemässä parempaan tulokseen.

Mahdollisesti toteuttamatta jäävien tai siirtyvien toimenpiteiden tilalle on etsitty ja tullaan etsimään korvaavia toimenpiteitä toimialuejohtajan johdolla.

4.2.3 Ikäihmisten palvelut

Tavoiteohjelman (5,3 milj. euroa) toteuttaminen toimialueella etenee suunnitellusti. Hinnanmuutoksiin liittyvät toimenpiteet on tehty. Toiminnan tarkastelun toimenpiteet ovat aktiivisesti työn alla ja etenevät suunnitellusti. Palveluverkkoa koskevat toimenpiteet (0,6 milj. euroa) odottavat päätöksentekoa.

Toimenpiteinä tavoiteohjelmassa ovat yhteisöllisen asumisen lisääminen, työhyvinvoinnin ja työyhteisöjen tukeminen sekä SISU-työn tekeminen, jolla vahvistetaan työkykyisyyttä. Lisäksi oman palvelutuotannon käyttöönotto täysimääräisesti on painopisteenä. Tarkkuutta lisätään mm. tarvikeostoihin ja käytetään harkintaa vielä enemmän Sarastian sijaisten käytössä. Mediakustannuksiin pääsemiseksi analysoidaan, vertaillaan ja ohjataan yksiköiden kustannushallintaa.

Mahdollisesti toteuttamatta jäävien tai siirtyvien toimenpiteiden tilalle on etsitty ja tullaan etsimään korvaavia toimenpiteitä toimialuejohtajan johdolla.

4.2.4 Perhe- ja sosiaalipalvelut

Talouden tavoiteohjelmassa asetetut tavoitteet (3,8 milj. euroa) ovat toteumassa suurilta osin.

Lapsiperhepalveluissa oman toiminnan lisäämisen myötä ostopalvelujen määrä ei ole kasvanut ja tavoitteet toteutuvat. Omien lastensuojeluyksiköiden käyttöaste on 100 %, joten tavoiteohjelman tavoite käyttöasteen nostamisesta toteutuu. Samaan aikaan lastensuojelun laitospalvelujen tarve on kasvanut, eivätkä ostot ole sen vuoksi vähentyneet ja tulevat ylittämään talousarvioon varatut määrärahat.

Työikäisten palveluissa tavoitteet toteutuvat osittain, mikäli välivuokra-asuntoja saadaan. Vammaispalveluissa vammaispalvelulakiuudistuksen viivästyminen 1.10.2023 alkaen muutti tavoiteohjelman tavoitteita. Uuden lain tuomiin uusiin palveluihin osa henkilöstöstä palkataan syksystä alkaen välttämättömän tarpeen mukaan, jolta

osin muutettu vammaispalvelujen tavoite toteutuu. Kotikuntalaskutukseen tuli muutos hyvinvointialueiden aloittamisen myötä, joka tarkoittaa maksujen poistumista muiden hyvinvointialueille muuttaneiden asiakkaiden osalta ja tämä talouden tavoite toteutuu. Ostopalvelujen kulut kuitenkin tulevat ylittymään.

Vammaisten asuminen sekä päivä- ja työtoiminta palvelualueen ateriamaksujen korotus on otettu käyttöön 1.1.2023 alkaen, jolta osin taloudellinen tavoite tulojen kasvun osalta toteutuu.

Mahdollisesti toteuttamatta jäävien tai siirtyvien toimenpiteiden tilalle on etsitty ja tullaan etsimään korvaavia toimenpiteitä toimialuejohtajan johdolla.

4.2.5 Pelastuslaitos

Pelastuslaitoksen toimialue tulee saavuttamaan sille talouden tavoiteohjelmassa asetetut tavoitteet. Hallinto- ja logististen tehtävien hoitaminen on integroitu soveltuvilta osin yhteisten palvelujen kanssa. Tehtävien uudelleen järjestelyillä saavutettiin hallinto- ja asiantuntijatehtävissä 1,5 htv säästöt. Kalusto- ja varustehankintoja tullaan priorisoimaan uudelleen siten, että näistä hankinnoista saavutetaan 0,1 milj. euron säästöt. Lisäksi säästöjä haetaan palvelujen ostoista purkamalla mm. Meitan ja valtion tietohallinnon päällekkäisyyksiä. ICT-palvelujen toiminnallisen muutoksen toteutuksesta on valmisteltu suunnitelma ja aikataulu. Tilannekeskuksen ja hoidontarpeen arvioinnin toteutus yhteistyössä henkilöstöpalvelujen kanssa on toteutunut tavoiteohjelman mukaisesti.

5 Toimialueiden tavoitteet ja tunnusluvut

5.1 YHTEISET PALVELUT

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Tietojärjestelmien osalta uudet talous- ja henkilöstötietojärjestelmät on otettu käyttöön kuluvan vuoden alussa. Taloustietojärjestelmä toimii tällä hetkellä kutakuinkin normaalisti, mutta henkilöstötietojärjestelmän käytössä on ollut haasteita koko alkuvuoden ajan ja niitä on edelleen. Palvelukeskus (Meita Oy) pohtii parhaillaan mitä toimenpiteitä järjestelmätoimittajan kanssa on mahdollista tehdä tietojärjestelmän toiminnan parantamiseksi merkittävästi. Talouspalveluissa jatketaan edelleen vuonna 2022 aloitetun sosiaali- ja terveyshuollon sekä pelastustoimen uudistamiseen liittyvän ICT-muutoshankkeen toteuttamista. Meneillään olevan ICT-hankkeen yhtenä tärkeimpänä tehtävänä on mahdollistaa nykyisten tietojärjestelmien saattamisen lakimuutosten myötä tapahtuvien muutosten vaatimille tasoille. Tämä on etenemässä suunnitellusti.

Investointisuunnitelmien ja talouden tavoiteohjelman valmistelu ovat olleet merkittäviä alkuvuonna toteutettavia kokonaisuuksia. Investointisuunnitelmien valmistelu on sujunut hyvin ja tavoiteohjelman valmistelu on edennyt pääsääntöisesti suunnitelmien mukaisesti. Palveluja tuottavilla toimialueilla on vielä selvityksessä korvaavien toimenpiteiden löytäminen, jos tavoiteohjelman toteuttamisessa on tullut odottamattomia haasteita.

Strategia- ja konsernipalvelujen keskeinen valmistelutehtävä tällä hetkellä on palvelustrategian ja -verkon muutosten valmistelu ja kansalaisten sekä sidosryhmien osallistaminen valmistelutyöhön. Tämä valmistelu on toistaiseksi edennyt tavoitteiden mukaisesti.

Erityisryhmien asumisen vuokraus siirtyi kunnilta hyvinvointialueelle uutena toimintana kuluvan vuoden alussa. Palvelun rakentaminen on pitänyt sisällään vuokraukseen ja laskutukseen käytettävän ohjelmiston käyttöönoton ja prosessien yhdenmukaistaminen hyvinvointialueen ympäristöön. Vuokrattavia asuntoja on noin 1 500, jotka olemme vuokranneet yhteiset tilat mukaan lukien vuokranantajilta ja asunnot vuokraamme edelleen asiakkaille.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimialueiden tilinpäätösennusteet on laadittu siten, että hyvinvointialueen tulosennusteeseen vaikuttavat tekijät on kohdennettu palveluja tuottaville toimialueille pääsääntöisesti toimintakulujen suhteessa. Selkeät toimialueelle kuuluvat muutostekijät on huomioitu suoraan toimialueen ennusteessa.

1000 EUR	TA2023	TPE 2023 (OVK1)	TPE/TA
Toimintatuotot	22 155	23 826	7,5 %
Toimintakulut	149 953	155 262	3,5 %
Toimintakate	-127 798	-131 436	2,8 %
Valtion rahoitus	125 671	141 804	12,8 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-2 670	-2 470	
Vuosikate	-4 798	7 897	
Poistot ja arvonalentumiset	7 924	7 924	
Tilikauden tulos	-12 721	-26	
Poistoeron muutos	26	26	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-12 695	0	

Taulukko 6. Yhteisten palvelujen lyhennetty tuloslaskelma

Yhteisten palvelujen talousarvio on 12,7 milj. euroa alijäämäinen, koska yhteisiin palveluihin on kohdistettu koko hyvinvointialueen talousarviossa oleva alijäämä 11,9 milj. euroa sekä ympäristöterveydenhuollon yhteisiin palveluihin kohdistuvat kustannukset 0,8 milj. euroa. Tilinpäätösennusteessa ylimääräisestä kertaerästä on oletettu katettavan talousarviossa oleva alijäämä. Toimintatuotoissa ja -kuluissa tapahtuneet muutokset johtuvat talouden tavoiteohjelman kohdentamisesta.

Toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi

Yhteiset palvelut saavuttaa taloustavoitteensa toteuttamalla vähintään oman osuutensa talouden tavoiteohjelmasta, joka oli 7,1 milj. euroa. Tällä hetkellä näyttää, että talouden tavoiteohjelma toteutuu yhteensä yhteisten palvelujen tasolla, vaikka eri sektoreiden välillä on vaihtelua.

Strategisten tavoitteiden toteutumista vaikeuttavat tekijät

Koko alkuvuosi on ollut edelleen kahden organisaation eteen työskentelyä. Kuntayhtymän tilinpäätöksen valmistelu yhtä aikaa hyvinvointialueen vaatimien uusien tehtävien haltuunoton kanssa sekä erilaiset aikaisempien vuosien aineistotarkastelut ovat työllistäneet yhteisten palvelujen henkilökuntaa merkittävästi. Valtion lakivalmisteluihin liittyvien lausuntojen määrä hyvinkin nopealla aikataululla on myös ollut kuormittavaa. Johtoryhmäläisten työmäärät ovat pysyneet erittäin korkealla tasolla, mikä saattaa vaikeuttaa strategisten tavoitteiden sekä talouden tavoiteohjelman johtamisen johtamista.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palkkaustaso on jäänyt jälkeen esim. yhteistoiminta-alueen sisällä, mikä heijastuu jatkuvasti osaavan ja ammattitaitoisen henkilökunnan saatavuuteen. Tällä on heijastusvaikutusta myös yhteisten palvelujen nykyisen henkilöstön pitovoimaan.

5.2 TERVEYS- JA SAIRAANHOITOPALVELUT

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Terveysasemien heikko lääkäritilanne vaikeuttaa palvelujen järjestämistä monessa paikassa. Hoitoonpääsy 0–7 vrk:ssa on hieman heikentynyt loppuvuoteen 2022 nähden. Valitettavasti terveysasemien heikko lääkäritilanne heijastuu myös neuvola- ja kouluterveydenhuoltoon. Neuvola- ja kouluterveydenhuollon henkilöstön rekrytointihaasteet näyttäytyvät maakunnan reuna-alueilla, joissa on myös pitkiä työkykyperäisiä poissaoloja, joihin ei saada sijaisia. Hoitovelkaa syntyy etenkin näillä alueilla niin neuvolatoiminnassa kuin koulu- ja opiskeluterveydenhuollossakin. Lapsiperheiden yhteisasiakasohjauksen asiantuntijahoitajatiimin työ kansallisen mielenterveysstrategian valtionrahoituksen mahdollistamana käynnistyy laajemmin toukokuussa 2023. IPC- ja LP-palvelumallin jalkauttamista ja osaamisen vahvistamista tehdään järjestelmällisesti, koska näillä menetelmillä voimme tukea asiakkaittemme mielenterveyttä ja hyvinvointia.

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa lääkäritilanne kevään aikana on edellisvuotta parempi ja ennuste on loppuvuoden osalta hyvä. Tämä tarkoittaa sitä, että kalliita ostopalveluita voidaan maltillisesti vähentää.

Tiukkenevaan, 14 vuorokauden hoitotakuuseen varaudutaan toimintaa kehittämällä.

Hoitokoordinaattoritoimintaa lisätään ja uutena toimintatapana ryhmämuotoisten ensilinjan hoitojen työntekijöitä tullaan rekrytoimaan ja työnkuvia kehittämään vastaamaan tarpeeseen. Näyttöön perustuvan työhönvalmennuksen (IPS) osalta hanke päättyy ja toiminta jatkuu vuoden loppuun omana toimintana. Saatujen kokemusten perusteella toimintaa tullaan omana toimintana jatkamaan vuoden 2023 loppuun. Työhön valmennus on osoittautunut vaikuttavaksi työtavaksi ja sitä olisi syytä jatkaa myös vuoden 2023 jälkeen.

Suun terveydenhuollossa hoitotakuu toteutuu tämänhetkisen lainsäädännön mukaisesti (180 vrk ja 1.9.2023 120 vrk).

Kuntoutuksen palvelualueen strategiset kehittämishankkeet ovat edenneet suunnitelman mukaisesti (Hyke, Tulsoite). Palveluasumisen vastuulääkärimalipilotista on saatu hyviä tuloksia sekä asiakkailta että ammattilaisilta. Pilottia on päätetty jatkaa vuoden 2023 loppuun, jonka jälkeen n. 600 asukkaan pilotti laajenee koskemaan asumispalvelua koko maakunnassa (2500 asukasta).

Fysioterapeuttien sähköiset ajanvaraukset on otettu käyttöön perusterveydenhuollon vastaanotoilla.

Muistipoliklinikan osalta kokonaisuudessaan tilanne vaihtelee jonon pysyessä kysynnästä johtuen samalla tasolla verrattuna syksyyn 2022. Jononpurkua edelleen jatketaan sekä omana että ostopalveluna, geriatrin vastaanottoa viivästyttävät edelleen mm. kuvantamisen ruuhkautuminen CT-tutkimusten odotusajan ollessa noin 3 kuukautta.

Sairaalapalveluissa jonotustilanne on kokonaisuutena hieman korjaantunut. Maaliskuun lopussa 2023 hoitoa yli 180 vrk jonottaneita oli 822 kpl (18,3 %), kun joulukuun lopussa 2022 luku oli 1197 kpl (26,1 %). Keskimääräinen odotusaika (mediaani) oli 60 vrk (62 vrk). Hoidon tarpeen arviointia yli 90 vrk odottaneiden lukumäärä sen sijaan oli hieman lisääntynyt. Maaliskuun lopussa 2023 odottaneita oli 1560 kpl (28,0 %) kun joulukuun lopussa 2022 heitä oli 1243 kpl (26,0 %). Läheteiden käsittelyssä meni yli 21 vrk 2,8 % tapauksista. Luku on viime vuodesta hieman noussut (1,6 %).

Erikoissairaanhoidon vuodeosastoilla on ollut jatkohoitoapaikan jonottajia tammi-helmikuussa selvästi vuotta 2022 vähemmän. Valitettavasti tilanne on maaliskuun aikana alkanut jälleen huonontua. Tämä kasvattaa merkittävästi leikkausjonoja, koska toimenpiteitä joudutaan ajoittain perumaan sairaansijojen puutteessa. Ostopalveluilla pyritään lyhentämään jonoja ja tekemään leikkauksia oman sairaalan ulkopuolella. Ostopalveluilla ei jonoja yksin saada purettua. Oma leikkaustoimintaa tulisi saada korjattua, mutta tätä vaikeuttaa anestesia- ja lääkepuutteen.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimialueiden tilinpäätösennusteet on laadittu siten, että hyvinvointialueen tulosestimateeseen vaikuttavat tekijät on kohdennettu palveluja tuottaville toimialueille pääsääntöisesti toimintakulujen suhteessa. Selkeät toimialueelle kuuluvat muutostekijät on huomioitu suoraan toimialueen ennusteessa.

1000 EUR	TA2023	TPE 2023 (OVK1)	TPE/ TA
Toimintatuotot	30 945	32 808	6,0 %
Toimintakulut	323 542	337 949	4,5 %
Toimintakate	-292 597	-305 141	4,3 %
Valtion rahoitus	297 154	309 069	4,0 %
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	
Vuosikate	4 557	3 928	
Poistot ja arvonalentumiset	4 866	4 867	
Tilikauden tulos	-309	-939	
Poistoeron muutos	309	309	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	0	-630	

Taulukko 7. Terveys- sairaanhoitopalvelujen lyhennetty tuloslaskelma

Keskitetysti tehtyjen kohdennusten perusteella tämän hetken ennuste näyttää, että toimialue päätyisi 0,6 milj. euroa alijäämäiseksi. Suurimpia haasteita talousarvioon nähden on tällä hetkellä palvelujen ostoissa, joiden arvioidaan ylittävän talousarvion noin 8 milj. euroa (15 %). Merkittävimpiä tekijöitä ovat lääkäripalvelujen ostot, Sarastialta ostettava vuokratyövoima sekä laboratorio-ostot Islabilta. Myös muut laboratoriokustannukset ovat merkittävästi kasvaneet erityisesti vatsakeskuksen suolistosyövän seulontaan liittyen.

Mielenterveyspalveluissa on havaittavissa myös yksityisen puolen hintojenkorotusten vaikutuksia asumisen asiakaspalvelujen ostoihin, uusia hintoja ei ole vielä kuitenkaan vahvistettu kaikilta osin.

Materiaaleissa on ylityspaineita noin 3,2 milj. euron verran (7 %), osasyynä tähän ovat hintojen arvioitua suuremmat korotukset sekä mm. silmäkeskuksen jonojen purku. Hoitotarvikejakelu näyttää vuodesta toiseen ylittämään sille varatun määrärahan kasvaneen asiakasmäärän sekä hintojen nousun takia.

Uusien hankkeiden myötä syntyneiden ja vaikuttaviksi havaittujen toimintamallien vakiinnuttaminen voi luoda kustannuspaineita loppuvuodelle 2023. Esimerkiksi Lapsiperheiden yhteisasiakasohjauksen asiantuntijahoitajatiimin kasvaminen aiheuttaa lisäkustannuksia henkilöstökuluihin palkkaharmonisoinnin ja uuden lähiesihenkilörekrytointitarpeen myötä, sekä ICT-laitteiden hankinta- ja ylläpitokustannusten ja matkakorvausten kasvun myötä. Toisaalta näitä pidetään tärkeinä palvelujen kehittämiseksi.

Toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi

Budjetin ylitys johtuu arviomme mukaan ensisijaisesti henkilöstöpulasta, jota korvataan ostopalveluilla ja aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin sekä ostopalveluihin liittyvään hintojen noususta.

Tulojen lisäämiseksi maksutuottojen laskutuksen tehostaminen on käynnistetty terveysasemilla.

Henkilöstöpulan korjaamiseksi rekrytointiin on panostettu. Siun sotella on ollut kampanja työvoiman saamiseksi. Ostopalveluita tulee vähentää erityisesti lääkäripalvelujen ostoissa, jossa hintaero on merkittävä. Onnistumisiakin on rekrytoinneissa ollut ja joitakin pitkään täyttämättä olleita lääkärinvirkoja on saatu täytettyä ja loppuvuonna ostopalveluita voidaan näiltä osin vähentää. Lääkäripalkkauksen selkeyttäminen, jolloin erilaiset lisät saadaan näkyviin suoraan peruspalkkaan.

Ostopalvelujen käytön tarkastelua tulee tehdä niin, että niitä käytetään silloin kun se on toiminnallisesti ja taloudellisesti järkevää. Siitä että niitä joudutaan käyttämään vain oman toiminnan korvaajana henkilöstösaatavuuden haasteiden takia korkeilla yksikkökustannuksilla ei ole talouden kannalta kestävä. Tältä osin arviointia päästään tekemään palvelustrategian valmistuttua.

Sairauspoissaoloihin ja esim. SISU-työn käyttöön on kiinnitetty huomiota. Tähän liittyen jatkossa HR-järjestelmän toimivuus paranee ja sitä kautta seuranta helpottuu. Laboratoriotutkimusten osalta on käynnistetty selvittelyt kustannusten kohoamisen syiden tunnistamiseksi ja korjaamiseksi. Vastauksia saadaan syksyyn mennessä.

Uusi palveluverkko mahdollistaisi parhaimmillaan kalleimmista ostopalveluista luopumisen.

Strategisten tavoitteiden toteutumista vaikeuttavat tekijät

Työvoimapula aiheuttaa suurimmat haasteet koko toimialueella. Uuden HR-järjestelmän alkukankeus on vaikeuttanut laaja-alaisesti strategisten tavoitteiden toteutumisen seuranta. Veto- ja pitovoima vaikuttavat parantuneen, mutta hyvinvointialueen mahdollinen negatiivinen julkisuuskuva voi nopeasti huonontaa tilannetta.

Työkykyperäisten poissaolojen määrä ei ole kääntynyt kaikilla palvelualueilla toivotusti laskuun, työterveyshuollon haasteet vaikeuttavat seuranta ja toimenpiteitä.

Vastaanotto- ja kuntoutuspalvelujen riskit liittyvät palveluverkkoon ja henkilöstön saatavuuteen. Nämä kulkevat osin käsi kädessä. Esimerkiksi suunterveydenhuollossa joudutaan suun terveydessä edelleen käyttämään

ostopalveluhammaslääkäriresurssia niillä asemilla, mihin on erityisen haasteellista rekrytoida työntekijöitä. Tämä aiheuttaa omaan tuotantoon verrattuna 2,5-kertaiset kustannukset. Kokonaisuudessaan tiukkeneva PTH hoitokuu yhdistettynä haastavaan lääkäriresurssin tilanteeseen ja hoitohenkilöstön huonoon saatavuuteen lisäävät riskiä siihen, että erityisesti terveysasemilla uuteen 14 päivän rajaan ei pystytä heti vastaamaan. Toimenpiteitä osana palvelustrategia- ja palveluverkkotyötä suunnitellaan.

Strategiseksi mittariksi on suun terveydenhuollolle Siun sotessa asetettu jo nyt 90 vrk mikä tulee voimaan hoitotakuun kiristyessä 1.11.2024. Toimenpiteinä hoitoon pääsyn parantamiseksi on otettu käyttöön palveluseteli ja jonon purku viikonloppuisin. Virka-ajan ulkopuolisen päivystyksen ulkoistus on auttanut osaltaan kiireettömään hoitoon pääsyä.

Palvelujen piiriin pääseminen on haastavaa myös erikoissairaanhoidossa, jossa suurimmat haasteet ovat ortopedialla ja silmätaudeilla. Silmätaudeilla lääkäri työvoima on suoraostolla ulkoistettu ja hoidon saatavuuteen liittyvät riskit ovat lähteneet pienenemään, mutta kustannukset kasvavat. Ortopediassa jonojen purkamista toteutetaan suoraostoilla, jossa vaikutus on saman kaltainen.

Yhteydensaannin parantaminen erilaisilla teknisillä ratkaisuilla ja prosessien kehittämällä on käynnistetty, mutta epävarmuus lopullisesta palvelustrategiasta ja -verkosta hidastaa hieman kehitystyötä.

5.3 IKÄIHMISTEN PALVELUT

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Lähes kaikki strategiset ja toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet täysin ja edenneet hyvin tavoitetta kohden. Omaishoito ja kotihoito ovat toteutuneet asetetussa ja lakisääteisessä tavoiteajassa. Asumispalveluissa on haasteita ja viiveitä, vaikka sijoituksia on tehty paljon ja uusia yksiköitä on avautunut sekä Joensuussa että Kontiolahdella. Maaliskuun lopulla asumispalvelua odotti kaikkiaan noin 300 henkilöä, joista noin 100 oli odottanut 90 vrk tai enemmän. Joensuulaisia on eniten asumispalvelujen odottajista.

Henkilöstön pitovoima on parantunut (9,7 %), samoin työkykyiset päivät ovat kehittyneet positiivisesti (20,6 %) edellisen vuoden alkuvuoteen nähden. Molemmissa tavoitearvot ovat saavutettu. Toimialueella on panostettu mm. työyhteisövalmentamiseen, käytössä on työyksiköissä Vanhustyön vatupassi ja SISU-työ, huomiota kiinnitetään perehdytykseen ja positiivisen ilmapiirin rakentamiseen. Kotona asuu noin 92 % yli 75-vuotiaista ja vastaavasti noin 8 % on ympärivuorokautisessa asumispalvelussa. Toiminnalliset tavoitteet ovat alkuvuoden osalta saavutettu. Lisäksi asiakaspalaute (NPS on 45), etenee hyvällä kansallisella ja tavoitteenmukaisella tasolla. RAI-arviointi tehdään ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon yksiköissä sekä säännöllisessä kotihoidossa (ml. yhteisöllinen asuminen), omaishoidossa ja perhehoidossa oleville asiakkaille omassa ja yksityisessä palvelutuotannossa. RAI on laaja-alainen toimintakykyä ja päivittäistä suoriutumista ja avuntarvetta arvioiva mittari.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimialueiden tilinpäätösennusteet on laadittu siten, että hyvinvointialueen tuloseennusteeseen vaikuttavat tekijät on kohdennettu palveluja tuottaville toimialueille pääsääntöisesti toimintakulujen suhteessa. Selkeät toimialueelle kuuluvat muutostekijät on huomioitu suoraan toimialueen ennusteessa.

1000 EUR	TA2023	TPE 2023 (OVK1)	TPE/ TA
Toimintatuotot	39 365	40 778	3,6 %
Toimintakulut	186 786	210 394	12,6 %
Toimintakate	-147 421	-169 616	15,1 %
Valtion rahoitus	147 797	155 961	5,5 %
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	
Vuosikate	376	-13 655	
Poistot ja arvonalentumiset	376	375	
Tilikauden tulos	0	-14 030	
Poistoeron muutos	0	0	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	0	-14 030	

Taulukko 8. Ikäihmisten palvelujen lyhennetty tuloslaskelma

Ikäihmisten palvelujen taloudellinen tilanne on erittäin haasteellinen erityisesti asumisen ostopalvelujen ja palvelusetelien, hoitajamitoituksen ja yleisen kustannustason nousun aiheuttamien hintojen korotusten takia. Keskitetysti tehtyjen kohdennusten perusteella tämän hetken ennuste näyttää, että toimialue päätyisi 14 milj. euroa alijäämäiseksi.

Toimintatuottojen ennustetaan toteutuvan 1,4 milj. euroa suurempina, mm. asumisen ostopalveluihin liittyvien asiakasmäärien kasvusta johtuen. Toimintakulujen ylitys on ennusteessa lähes 24 milj. euroa. Merkittävin tähän vaikuttava tekijä on yksityisten palvelutuottajien erittäin suuret hintojen korotukset irtisanomisprosessien yhteydessä, joiden talousvaikutus talousarvioon nähden on vähintään 18 milj. euroa. Irtisanomisten taustalla oli lakivelvoitteisesti kasvanut henkilöstömitoitus ympärivuorokautisessa asumispalvelussa ja yleinen muu kustannusnousu inflaatioineen. Lisäksi asiakasmäärien kasvusta johtuvaa kasvua on vajaa 5 milj. euroa.

Toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi

Ikäihmisten palvelujen talouden hallinnan perustana on onnistua tavoiteohjelmassa esitetyissä toimenpiteissä. Näiden lisäksi on saatava asumisen oma palvelutuotanto täysimääräisesti käyttöön. Henkilöstön saatavuus ja pysyvyys ovat keskeisiä tekijöitä. Työvoiman vuokrauksen kustannusten hallitsemiseksi on vuokrauspalvelun käyttöä tarkasteltava ja saatava omaa henkilöstöä tarpeen mukaiseen joustavaan käyttöön. Hoitotarvikehankintojen osalta tehdään säännöllistä tarkastelua.

Oman palvelutuotannon suoritehintoja analysoidaan säännöllisesti, vertaillaan ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin päästäksemme palveluissa mediaanikustannustasolle. Omia asumisen yksioita pidetään mitoituksen mukaisesti tehokkaassa käytössä. Yhteistyötä oppilaitosten kanssa tehdään mm. kartoittamalla uusia kansainvälisiä-opiskelijaryhmiä henkilöstön saatavuuden ennakkoinnissa. Asumispalveluissa on käynnistetty henkilöstölle muutosvalmennukset asumisen rakenteiden keventämisestä, että tuetun ja yhteisöllisen asumisen määrää saadaan hallitusti nousemaan ympärivuorokautisen asumisen rinnalle. Hankerahoituksella on ostopalvelulääkäritykeä ollut käytettävissä asumispalveluissa. Henkilöstö on kokenut ostolääkäripalvelut erittäin positiivisena. Toimintamalli on lisännyt yksiköissä työn mielekkyyttä, poistanut hoitajilta toistuvia yhteydenottoja vastaanottopalveluihin ja edistänyt työhyvinvointia.

Strategisten tavoitteiden toteutumista vaikeuttavat tekijät

Ikääntyvien määrän kasvun ja yhtäaikaaisesti koronan aiheuttaman hoivavelan takia palvelutarpeet ovat lisääntyneet erityisesti gerontologisessa sosiaalityössä, palvelutarvearvioinneissa, kotihoidossa ja asumispalveluissa. Henkilöstön saatavuuden pitkittyneet haasteet heijastuvat negatiivisesti palvelujen oikea-aikaisuuteen kotihoidossa ja asumispalveluissa, johon on jonoutumista. Henkilöstöpulmia on myös yksityissektorilla. Toimialueen eläköityvien työntekijöiden määrä on suuri.

Asumisenostopalvelujen kustannukset ylittyvät huomattavasti alibudjetointitilanteessa. Palveluja on ostettava vanhusten asianmukaisen ja turvallisen palvelun järjestämiseksi. Talousarvion ylittyminen on valitettavasti vääjäämätöntä.

5.4 PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Lapsiperhepalveluihin siirtyi vuoden alussa oppilas- ja opiskeluhuollon henkilöstöä Riveria-koulutuskuntayhtymästä ja Joensuun kaupungilta. Oppilashuoltoon on lisätty henkilöstöä ja edistetty rekrytointia, jotta asiakasmitoitus toteutuu oppilas- ja opiskeluhoitolaissa säädetyllä tavalla.

Palvelutarpeen arvioinnin prosesseja on sujuvoitettu palvelualueilla. Hakemusten käsittelyajat ovat paremmat verrattuna edelliseen vuoteen, jolta osin tavoite palvelujen piiriin pääsemisen paraneminen on toteutunut. Vammaispalvelujen kahden palvelualueen yhteinen pilotti ”symppikseksi” nimetyn RAI-arviointivälineen (lasten ja nuorten interRAI-ChyMH-DD toimintakyvyn arviointivälineen) pilotointi toteutetaan kevään 2023 aikana. Pilotin kokemusten pohjalta tehdään jatkosuunnitelmat tämän arviointivälineen käyttöönololle.

Perhekeskuksen maakunnallista toimintasuunnitelmaa valmisteltiin yhteistyössä kuntien, järjestöjen, yhdistysten ja seurakuntien edustajien kanssa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta hyväksyi toimintasuunnitelman kokouksessaan 12.1.23. Alueellisen opiskeluhoollon suunnitelman valmistelu aloitettiin yhteistyössä kuntien edustajien kanssa.

Kuntouttavaa työtoimintaa järjestävä henkilökunta siirtyi hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta. Toiminta on käynnistynyt hyvin ja yhteistyö kuntien kanssa on lähtenyt myös hyvin liikkeelle. Kaikissa kunnissa ei ollut omaa

siirtyvää pajatoimintaa ja kuntouttava työtoiminta järjestetään ostopalveluna, joka on kilpailutettu. Taloussosiaalityön aloitus toteutuu suunnitelman mukaisesti: tiimi aloittaa työskentelyn 1.5.2023 ja sosiaalinen luototus aloitetaan 1.8.2023.

Uuden vammaispalvelulain toimeenpanoa on aloitettu henkilöstön koulutuksella ja sitä jatketaan loppukeväästä. Uusien 1.10.2023 käytössä olevien palvelujen järjestämiseen valmistaudutaan.

Henkilöstön työkykyisten päivien lisäämisessä on onnistuttu. Työkykyisten päivien määrä on noussut 16,9 % suhteutettuna henkilötyövuosiin verrattuna vuoteen 2022. Henkilöstön rekrytointiin on panostettu eri tavoin rekrytointiyksikön kanssa mm. oppisopimusopiskelijoiden koulutuksella. Henkilöstön pitovoima on ollut alkuvuonna 10,5 %, joka on tavoitteessa (10 %).

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimialueiden tilinpäätösennusteet on laadittu siten, että hyvinvointialueen tulosenusteeseen vaikuttavat tekijät on kohdennettu palveluja tuottaville toimialueille pääsääntöisesti toimintakulujen suhteessa. Selkeät toimialueelle kuuluvat muutostekijät on huomioitu suoraan toimialueen ennusteessa.

1000 EUR	TA2023	TPE 2023 (OVK1)	TPE/ TA
Toimintatuotot	7 096	7 672	8,1 %
Toimintakulut	127 223	136 104	7,0 %
Toimintakate	-120 127	-128 433	6,9 %
Valtion rahoitus	120 244	123 844	3,0 %
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	
Vuosikate	116	-4 588	
Poistot ja arvonalentumiset	116	116	
Tilikauden tulos	0	-4 704	
Poistoeron muutos	0	0	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	0	-4 704	

Taulukko 9. Perhe- ja sosiaalipalvelujen lyhennetty tuloslaskelma

Perhe- sosiaalipalvelujen taloudellinen tilanne on haasteellinen. Keskitetysti tehtyjen kohdennusten perusteella tämän hetken ennuste näyttää, että toimialue päätyisi 4,7 milj. euroa alijäämäiseksi.

Toimintakulujen ennustettu ylitys on 8,3 milj. euroa. Merkittävin tekijä on palvelujen ostojen ylitys, jonka arvioidaan olevan yli 10 milj. euroa. Tästä asiakaspalvelujen ostojen osuus on 8,7 milj. euroa, johon vaikuttavat pääasiassa palvelutarpeen ja hintatason kasvu. Suurimmat ostopalvelujen ylitykset ovat tulossa lastensuojelun sijaishuollon ja asumispalvelujen ostoissa. Rekrytointihaasteiden vuoksi työvoimavuokrauksen osuus on ylittämässä talousarvion 1,5 milj. euroa. Avustuksien arvioidaan alittuvan yli 2 milj. euroa, koska henkilökohtaisen avun työnantajamallin ostot toteutuvat asiakaspalvelujen ostoissa mm. siirtymänä palveluseteleihin.

Toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi

Oman työn ja ostopalvelujen suhteen tarkastelua on jatkettu ja mm. palkattu määräaikaista työntekijöitä sijaisuuksiin pidemmälle ajalla. Vammaispalvelujen asumisen ja työtoiminnan palvelualueella oppisopimusopiskelijat otetaan yksikön vahvuuteen heti, kun opinnot ja osaaminen ovat riittävällä tasolla. Vakituisten varahenkilöstön käyttöä tehostetaan yhdessä henkilöstöpalvelujen rekrytointiyksikön kanssa.

Strategisten tavoitteiden toteutumista vaikeuttavat tekijät

Lapsiperheiden palveluissa ja lastensuojelussa on asiakasmäärä ja palvelutarve kasvanut. Palvelutarve kasvaa osittain myös ensisijaisten sote-palvelujen puutteen vuoksi.

Talouden tuloksellisuuteen vaikuttaa se, että omaa tuotantoa ei ole voitu lisätä henkilöstön saatavuuden vuoksi. Lisäksi tarvittaisiin investointeja erityisesti vaativan asiakaskunnan palvelutarpeiden järjestämiseksi. Hyvinvointialueen joillakin alueilla on vähän ostopalvelujen tarjoajia. Ostopalvelujen kustannukset ovat kasvaneet myös inflaation myötä ja taloudellinen tavoite on mahdoton toteuttaa.

5.5 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO

Ympäristöterveydenhuolto huolehtii lakisääteisten elintarvikevalvonnan, terveydensuojelun, tupakka- ja lääkelain valvonnan sekä eläinlääkintähuoltolain mukaisten tehtävien järjestämisestä Siun soten alueella.

Ympäristöterveydenhuollon rahoitus on edelleen kuntaperusteinen, joten valtionrahoitukseen liittyvä talouden tavoiteohjelma ei koske ympäristöterveydenhuoltoa sellaisenaan.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Ympäristöterveydenhuollon toiminta on toteutunut valvontasuunnitelman mukaisesti. Terveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon palvelut on saatu järjestettyä, joskin eläinlääkäreiden vaikean saatavuusongelman vuoksi palvelujen järjestäminen on vaatinut lähiesihenkilöiltä erityisen paljon järjestelyjä. Lisäksi vakituiset viranhaltijat ovat joutuneet osallistumaan virka-ajan ulkopuoliseen päivystykseen normaalia useammin.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Ympäristöterveydenhuollon talousarvion arvioidaan toteutuvan suunnitelman mukaisesti.

1000 EUR	TA2023	TPE 2023 (OVK1)	TPE/TA
Toimintatuotot	5 272	5 272	0,0 %
Toimintakulut	4 439	4 439	0,0 %
Toimintakate	833	833	0,1 %
Valtion rahoitus	0	0	
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	
Vuosikate	833	833	
Poistot ja arvonalentumiset	7	7	
Tilikauden tulos	826	827	
Poistoeron muutos	0	0	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	826	827	

Taulukko 10. Ympäristöterveydenhuollon lyhennetty tuloslaskelma

Toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi

Ympäristöterveydenhuolto jatkaa edellisten vuosien tapaan tarkkaa talousarvion seurantaa ja sopeuttaa toimintaa toteuman mukaisesti.

Ympäristöterveydenhuollon uusi maksutaksa on hyväksytty ympäristöterveydenhuollon jaostossa 4.4. ja sen mukaisesti ympäristöterveydenhuollon valvonnan tuntihinta nousee noin 5 %. Eläinlääkintähuollon asiakasmaksuihin on valmisteltu uusi toimenpidemaksuluokka, jota käytetään muun muassa osassa leikkauksista ja vaativimmissa hammashoidoissa. Ympäristöterveydenhuollon jaosto on käsitellyt asiakasmaksujen hyväksymistä 4.4. kokouksessaan ja esittänyt edelleen aluehallitukselle ja aluevaltuustolle maksujen hyväksymistä.

Strategisten tavoitteiden toteutumista vaikeuttavat tekijät

Eläinlääkäreiden vaikea saatavuustilanne kuormittaa vakituista henkilöstöä ja sillä voi olla negatiivinen vaikutus henkilöstön pitovoimaan. Lisäksi eduskunnan helmikuussa hyväksymä uusi eläinlääkintähuoltolaki voi heikentää eläinlääkäreiden sitoutumista julkiseen palveluntuottajaan. Laki tulee voimaan maa- ja metsätalousministeriön arvion mukaan vuonna 2024.

5.6 PELASTUSLAITOS

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Ensihoitopalvelujen vaativien tilanteiden johtamiseen ja hoitamiseen keskittyvä yksikkö aloitti toimintansa tammikuussa. Toiminta toteutetaan yhteistyössä 24/7 akuuttikeskuksen ja pelastuslaitoksen kanssa. Toimintamallilla tuetaan ensihoitoyksiköiden työskentelyä ja tilannejohtoa. Toimintaan palkattiin lisää neljä ensihoidon kenttäjohtajaa, jotka työskentelevät em. yksikössä ja pelastuslaitoksella ensihoitopalvelujen kenttäjohton tehtävissä.

Ensihoidon johtamisjärjestelmää vahvistettiin palkkaamalla kolme alueellisesti työskentelevää ensihoitomestaria Joensuun, Pielisen-Karjalan ja Keski-karjalan alueille.

Ikäihmisten palvelujen toimialueen ja pelastuslaitoksen välistä yhteistyötä on tiivistetty ja palveluintegraatiota syvennetty kotihoidon osa-alueella. Pelastuslaitos huolehtii säännöllisten yöaikaisten kotihoidon käyntien, turvapuhelinkäyntien, hoidontarpeen arviointien ja kotihoidossa saattohoitopotilaiden tukemisesta. Toiminta käynnistettiin tammikuun alusta lukien Lieksassa ja helmikuun alusta lukien Joensuun seudun alueella sekä Kiteen alueella maaliskuun lopussa.

Pelastustoimella on ollut hälytystehtäviä alkuvuonna yhteensä 654 kappaletta. Tehtävät ovat vähentyneet noin 22 % edelliseen toimintavuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Vuonna 2022 oli talvikautena poikkeuksellisen paljon vahingontorjuntatehtäviä, jotka johtuivat mm. runsaan lumitilanteen aiheuttamista vaaratilanteista. Lisäksi merkittävää vähentymistä on tapahtunut liikenneonnettomuuksien ja ensivastetehtävien määrissä.

Pelastustoimen yksittäisten riskiruutujen toimintavalmiuden toteutumista seurataan riskiruututasoisesti. Palvelutaso on toteutunut pääsääntöisesti palvelutasopäätöksen mukaisena, mutta palvelutasossa on myös puutteita. Ensimmäisen vuosineljänneksen aikana ei olla saavutettu Niinivaaran ja Rantakylän alueella ensimmäiselle riskiruudulle asetettua tavoitetta. Lisäksi tavoiteaikaa ei olla saavutettu Lehmon, Kontiolahden, Ylämyllyn, Valtimon ja Nurmeksen alueella yksittäisissä 2. riskiluokan ruuduissa.

Pelastuslaitoksen valvontatehtävät ja onnettomuuksien ehkäisyn muut tehtävät ovat toteutuneet lähes valvontasuunnitelman mukaisesti. Ensimmäisen vuosineljänneksen aikana suoritettiin 515 valvontatehtävää, mikä on 28,6 % koko vuodelle asetetusta tavoitteesta. Erilaisiin koulutustilaisuuksiin osallistui 1 877 henkilöä, mikä on 5,8 % tavoitteesta. Ikäihmisten koteihin on tehty 92 turvallisuuskatselmusta. Valvontatehtäviä suorittavien pelastusviranomaisten vaikean saatavuusongelman vuoksi palvelujen järjestäminen on vaatinut poikkeuksellisen paljon erilaisia toiminnallisia järjestelyjä.

Ensihoitopalvelulla on ollut ensimmäisen vuosikolmanneksen aikana yhteensä 10 661 ensihoitotehtävää. Tehtävämäärät ovat lisääntyneet 2,5 % edelliseen toimintavuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Ensihoidon palvelutasopäätöksen mukaisia toteumatietoja ei ollut saatavilla.

Hyvinvointialueen yhteinen varautuminen

Pohjois-Karjalan alueellinen riskiarvio on laadittu alkuvuoden aikana. Turvallisuuden ja varautumisen lautakunta on hyväksynyt riskiarvion maaliskuussa.

Hyvinvointialueen tilannekeskuksen käynnistysprojekti on edennyt suunnitellusti. Tilannekeskuksen toimintamallia on valmisteltu ja rakennettu yhteistyössä Siun soten ammattilaisten kanssa. Valmistelutyötä on viety eteenpäin monialaisessa kehittämistyöryhmässä. Toimintamallin tukena ovat olleet konkreettiset asiakastapaukset, joita tilannekeskus voi jatkossa hoitaa. Tilannekeskus koordinoi sosiaali- ja terveyspalvelujen, pelastuslaitoksen sekä ympäristöterveydenhuollon tilannekuvia koko maakunnan alueella niin asiakkaiden ja työntekijöiden kuin johdonkin tarpeisiin. Tilannekeskus aloittaa toimintansa toisen vuosineljänneksen aikana.

Hyvinvointialueen valmiussuunnitelman yleisen osan laatiminen on käynnistynyt.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimialueiden tilinpäätösennusteet on laadittu siten, että hyvinvointialueen tulosenusteeseen vaikuttavat tekijät on kohdennettu palveluja tuottaville toimialueille pääsääntöisesti toimintakulujen suhteessa. Selkeät toimialueelle kuuluvat muutostekijät on huomioitu suoraan toimialueen ennusteessa.

1000 EUR	TA2023	TPE 2023 (OVK1)	TPE/TA
Toimintatuotot	6 369	6 539	2,2 %
Toimintakulut	28 343	29 380	5,2 %
Toimintakate	-21 973	-22 841	6,1 %
Valtion rahoitus	22 735	23 922	5,8 %
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	
Vuosikate	761	1 081	
Poistot ja arvonalentumiset	1 081	1 081	
Tilikauden tulos	-319	0	
Poistoeron muutos	0	0	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-319	0	

Taulukko 11. Pelastuslaitoksen lyhennetty tuloslaskelma

Pelastuslaitoksen taloudellinen tilanne on haasteellinen, mutta keskitetysti tehtyjen kohdennusten perusteella tämän hetken ennuste näyttää, että toimialueella olisi mahdollista pysyä talousarviossa.

Toimintakulujen ennustettu ylitys on 1,0 milj. euroa, joka johtuu henkilöstökulujen ylittymisestä. Henkilöstökulujen ylittyminen johtuu operatiivisen henkilöstön työajan muutoksen ja kesäkuussa maksettavan palkkojen kertaerän johdosta. Lounais-Suomen aluehallintovirasto on myöntänyt työsuojelun poikkeusluvan pelastus- ja ensihoitohenkilöstölle siten, että operatiivisen henkilöstön työaika voidaan järjestää 24 tunnin työvuoroissa ja säännöllinen työaika on keskimäärin 40 tuntia viikossa enintään 52 viikon tasoittumisjakson aikana. Operatiivisen henkilöstön työaika lyhenee viikossa kahdella tunnilla. Työnantajalle aiheutuu työajan lyhennyksestä operatiivisen toiminnan henkilöstömenoihin noin 0,8 milj. euron lisäkustannukset.

Lisäksi osavuositarkastuksen yhteydessä on tehty Ikäihmisten toimialueelta 0,3 milj. euron kustannusneutraali toimintamenojen siirto pelastuslaitokselle yöaikaisen kotihoidon järjestämiseksi Kiteen, Joensuun ja Lieksan alueille.

Toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi

Pelastuslaitos siirtyy ICT-palvelujen osalta turvallisuusverkon (TUVE) käyttäjäksi. ICT-palvelujen ostoissa olevia päällekkäisyyksiä vähennetään nopeutetulla aikataululla. Meitan ICT- palvelujen ostoista luovutaan soveltuvin osin kolmessa vaiheessa 6/23, 9/23 ja 12/23.

Määräaikaisen henkilöstön/sijaisten palkkaamisen harkintakriteereitä on tiukennettu. Pällikkö- ja asiantuntijatehtävien sijaisuudet hoidetaan sisäisin järjestelyin.

Osavuositarkastuksen yhteydessä pelastuslaitoksen muutettuun talousarvioon kohdennetaan lisää valtionosuutta ja kertakorvausta, joilla katetaan henkilöstökulujen ylityksestä aiheutuva alijäämä.

Strategisten tavoitteiden toteutumista vaikeuttavat tekijät

Pelastushenkilöstön vaikea saatavuustilanne kuormittaa päätoimista henkilöä ja vaikuttaa lakisääteisistä tehtävistä suoriutumista. Työajan muutoksesta aiheutuvan henkilöstölisäystarpeen johdosta tulee olemaan myös haasteita hoitotason ensihoitajien saatavuudessa.

Taloudelliset reunaehdot eivät mahdollista pelastustoimen palvelutasopäätöksessä vuodelle 2023 suunniteltujen kehittämistoimenpiteiden toteuttamista. Lisäksi pelastustoimen palvelutason ylläpitäminen pelastuslain edellyttämällä tasolla ja palvelutasopuutteiden korjaaminen tulee olemaan haasteellista.

Ensihoitopalvelujen kehittämisohjelman mukaisesti palvelutuotannon järjestelyihin tehtiin kuluvan vuoden alusta useita kehittämistoimenpiteitä. Kehittämistoimenpiteiden vaikutuksia lakisääteisten palvelujen toteutumiseen pystytään arvioimaan luotettavasti kolmannen osavuositarkastuksen yhteydessä.

6 Tuloslaskelmat

Taulukossa 12. on esitetty hyvinvointialueen talousarvio, muutettu talousarvio sekä tilinpäätösennuste.

Talousarvioon on tehty tässä vaiheessa ainoastaan kustannusneutraaleja muutoksia toimialueiden välillä, jotka johtuvat pääasiassa talouden tavoiteohjelman tarkemmasta kohdentumisesta. Valtionrahoitukseen on kuluvalle vuodelle tulossa vielä merkittäviä muutoksia, mutta niiden määrä tarkentuu vasta syksyllä 2023, joten siitä syystä valtionrahoitukseen ei tehdä talousarviossa vielä virallisia muutoksia.

1000 EUR	TA2023	Muutos OVK1	Muutettu TA2023	TPE 2023 (OVK1)	TPE/Muutettu TA
Toimintatuotot	111 234	2 330	113 564	116 895	102,9 %
Myyntituotot	32 420	-328	32 092	32 253	100,5 %
Maksutuotot	51 023	336	51 359	51 804	100,9 %
Tuet ja avustukset	15 303	1 800	17 103	20 403	119,3 %
Muut toimintatuotot	12 487	522	13 009	12 434	95,6 %
Toimintakulut	819 868	2 530	822 398	873 529	106,2 %
Henkilöstökulut	448 018	-3 494	444 524	445 114	100,1 %
Palvelujen ostot	252 744	11 111	263 855	312 596	118,5 %
<i>Asiakaspalvelujen ostot</i>	135 516	633	136 149	166 211	122,1 %
<i>Muiden palvelujen ostot</i>	117 229	10 477	127 706	146 385	114,6 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	58 626	-1 315	57 311	60 025	104,7 %
Avustukset	17 388	-2 770	14 618	14 688	100,5 %
Muut toimintakulut	43 092	-1 002	42 090	41 105	97,7 %
Toimintakate	-708 634	-200	-708 834	-756 634	106,7 %
Valtion rahoitus	713 471	0	713 471	754 600	105,8 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-2 670	200	-2 470	-2 470	100,0 %
Vuosikate	2 166	0	2 166	-4 504	
Poistot ja arvonalentumiset	14 370	0	14 370	14 370	
Tilikauden tulos	-12 204	0	-12 204	-18 874	
Poistoeron muutos	335	0	335	335	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-11 869	0	-11 869	-18 538	

Taulukko 12. Hyvinvointialueen talousarvio, muutettu talousarvio sekä tilinpäätösennuste